

Marek Obrębalski

**POTRZEBY I MOŻLIWOŚCI REWIZJI
TERYTORIALNEGO PODZIAŁU KRAJU
WOBEC UNIJNEJ POLITYKI SPÓJNOŚCI
PO 2020 ROKU**

Istota polityki spójności

Polityka spójności w różnych jej wymiarach przestrzennych (unijnym, krajowym, regionalnym, lokalnym) to działalność publiczna ukierunkowana na integrację określonego obszaru poprzez wyrównywanie ekonomicznych i społecznych warunków funkcjonowania i rozwoju wszystkich grup użytkowników (w tym ludności i podmiotów gospodarczych) i zmniejszanie różnic w poziomie rozwoju jednostek terytorialnych za pomocą różnorodnych środków (instrumentów).

Statystyczne podstawy unijnej polityki spójności

Wsparcie finansowe w ramach unijnej polityki spójności w ujęciu przestrzennym dedykowane jest ściśle określonym jednostkom terytorialnym.

W tym zakresie statystyczną podstawą tegoż wsparcia jest stosowana od lat hierarchiczna nomenklatura tychże jednostek (NUTS) oraz mierzone cyklicznie poziomy ich rozwoju społeczno-gospodarczego wyznaczane w oparciu o wysokość PKB per capita.

Polityka spójności Unii Europejskiej na lata 2014-2020 ukierunkowana jest na wspieranie słabszych ekonomicznie regionów szczebla NUTS 2.

Statystyczne podstawy unijnej polityki spójności

Polityka regionalna Unii Europejskiej w kolejnym okresie programowania (po 2020 roku) z pewnością będzie formułowana z wykorzystaniem klasyfikacji NUTS oraz wieloletnich serii informacji statystycznych. Powinna jednak uwzględniać w zdecydowanie większym zakresie wewnętrzne zróżnicowanie poziomu rozwoju jednostek terytorialnych szczebla NUTS 2. W ich ramach bowiem widoczne są wyraźne dysproporcje m.in. między poszczególnymi jednostkami NUTS 3. W Polsce dysproporcje te dotyczą praktycznie każdego z 16 województw.

Dysproporcje rozwojowe w przekroju NUTS 2

Ogólnie biorąc, poziom PKB per capita w kraju zwiększył się w latach 2010-2015 z 62% do 68% średniego poziomu notowanego w krajach UE.

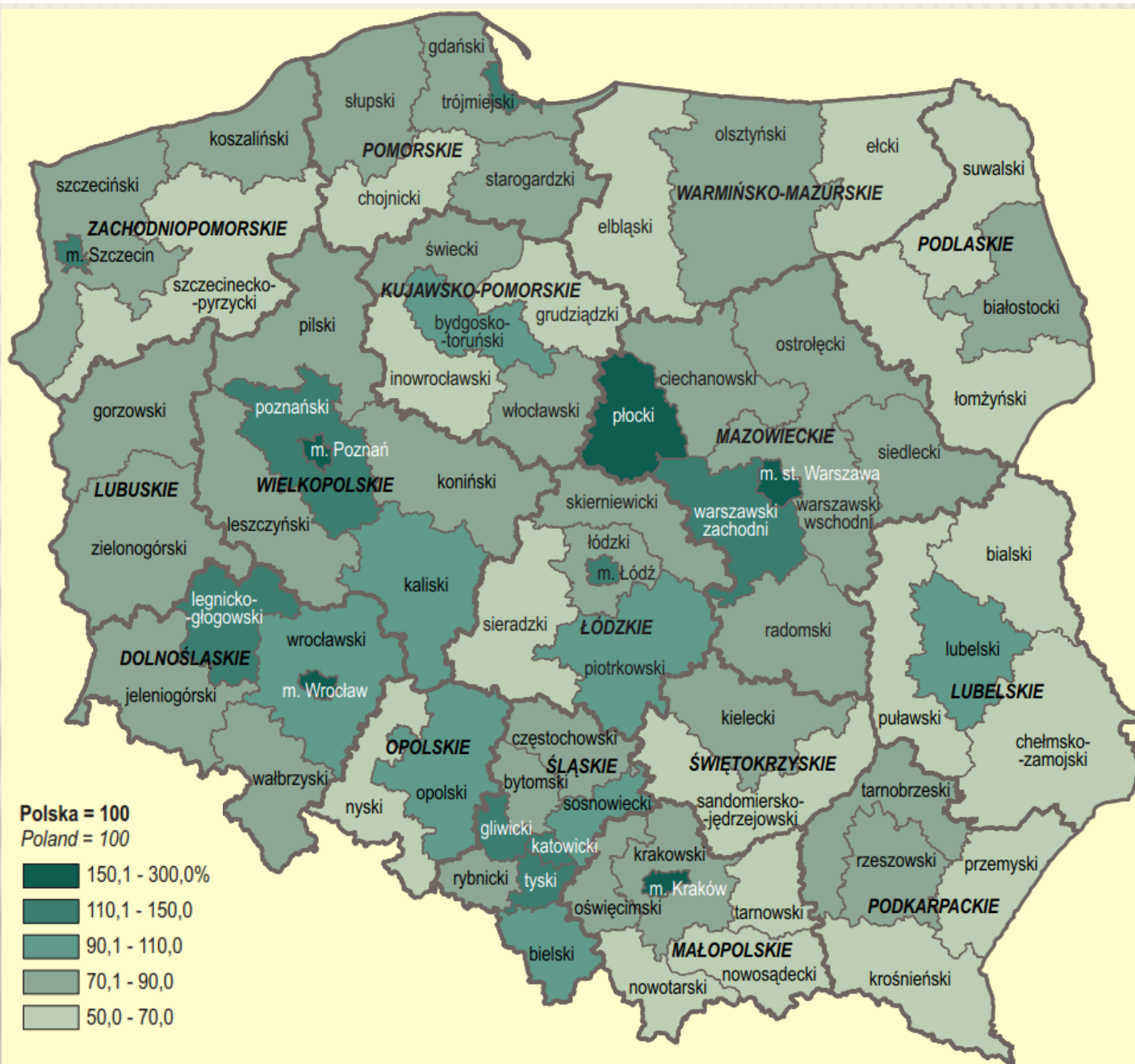
Jednakże poziom PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w ujęciu regionalnym (NUTS 2) w 2015 roku był istotnie zróżnicowany.

Najwyższy w tym zakresie poziom dotyczył województw: mazowieckiego, dolnośląskiego i wielkopolskiego (odpowiednio: 109%, 76% i 74% średniej dla 28 krajów Unii Europejskiej), **a najniższy województw:** lubelskiego (47%), podkarpackiego i warmińsko-mazurskiego (po 48%) oraz świętokrzyskiego (49%).

Dysproporcje rozwojowe w przekroju NUTS 3

Zdecydowanie większe zróżnicowanie poziomu PKB (w PPS) w przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2015 roku notowane jest w przekroju podregionalnym (NUTS 3). Spośród 72 podregionów (w końcu 2017 roku) jedynie w 14 poziom PKB per capita jest wyższy od 75% średniego w krajach UE. **Z jednej strony wskazać należy podregiony, w których poziom PKB na mieszkańca przekracza średnią notowaną w UE28, tj. miasto Warszawa (198%), miasto Poznań (135%), miasto Wrocław (112%), miasto Kraków i podregion płocki (po 111%), a z drugiej 4 podregiony, gdzie poziom tegoż wskaźnika nie osiąga nawet 40% średniej w krajach UE.** Do grupy tej należą podregiony: przemyski i chełmsko-zamojski (po 36%) oraz nowotarski i ełcki (po 39%).

Dysproporcje rozwojowe w przekroju NUTS 3

Rewizja statystycznego podziału terytorialnego

Z myślą o finansowym wsparciu w ramach kolejnej już unijnej perspektywy (po roku 2020) podejmowane są liczne samorządowe inicjatywy. Dotyczą one m.in. podziału województw na mniejsze jednostki terytorialne szczebla NUTS 2.

Dzięki rewizji klasyfikacji NUTS wyodrębnione mogą być regiony o odpowiedniej wielkości zaludnienia i o zdecydowanie niższym poziomie rozwoju od obszarów metropolitalnych. W konsekwencji pozwoli to zaliczyć peryferyjne obszary do grupy jednostek rozwojowo zacofanych, a zatem uzasadnić relatywnie większe wsparcie w ramach unijnej polityki spójności.

Rewizja statystycznego podziału terytorialnego

Interesującym przykładem jest województwo mazowieckie, które w 2015 roku osiągnęło poziom 109% unijnego PKB per capita. W wyniku zaś rewizji podziału terytorialnego (rewizja NUTS 2016) od 1 stycznia 2018 roku podzielone zostało na dwie jednostki terytorialne szczebla NUTS 2, a mianowicie region warszawski stołeczny i region mazowiecki regionalny.

Podobne zamiary dotyczą województwa dolnośląskiego, które charakteryzuje się także wyraźnymi rozwojowymi dysproporcjami. O rewizji podziału terytorialnego dyskutuje się również odnośnie nierównomiernie rozwijających się województw małopolskiego, śląskiego i wielkopolskiego.

Rewizja statystycznego podziału terytorialnego

Wyszczególnienie	Ludność 30.06.2017	PKB na 1 mieszkańca (UE28=100)		
		2010	2015	zmiany w latach 2010-2015 w pkt.% (+;=-;-)
DOLNOŚLĄSKIE	2902365	70	76	+6
Region sudecki	1225373	48	53	+5
Region wrocławsko-legnicki	1676992	87	94	+7
MAŁOPOLSKIE	3386162	55	62	+7
Region krakowski	2042003	65	75	+10
Region południowo-wschodni	1344159	39	43	+4
ŚLĄSKIE	4552627	67	71	+4
Region północno-śląski	1645471	54	59	+5
Region południowo-śląski	2907156	74	79	+5
WIELKOPOLSKIE	3484975	66	74	+8
Region poznański	1186567	97	108	+11
Region kalisko-leszczyński	1227329	52	62	+10
Region pilsko-koniński	1071079	48	52	+4

Rewizja statystycznego podziału terytorialnego

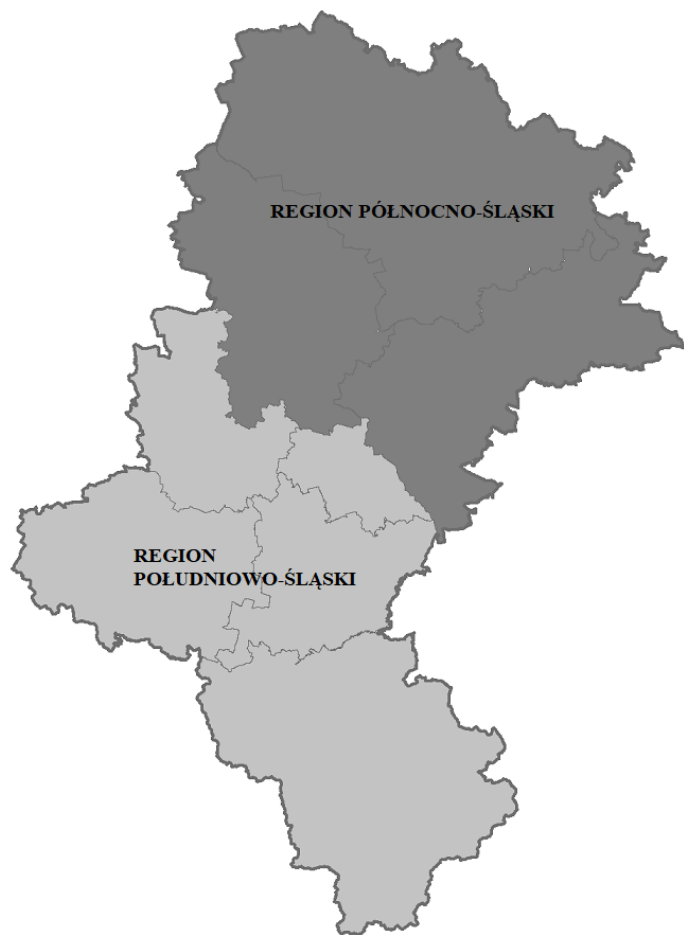
Rys. 1. Propozycja podziału statystycznego województwa dolnośląskiego na regiony NUTS 2
Źródło: opracowanie własne.

Rys. 2. Propozycja podziału statystycznego województwa małopolskiego na regiony NUTS 2
Źródło: opracowanie własne.

Rewizja statystycznego podziału terytorialnego

Rys. 3. Propozycja podziału statystycznego województwa śląskiego na regiony NUTS 2
Źródło: opracowanie własne.

Rys. 4. Propozycja podziału statystycznego województwa wielkopolskiego na regiony NUTS 2
Źródło: opracowanie własne.

Rewizja statystycznego podziału terytorialnego

EUROSTAT dokonuje rewizji podziału na jednostki terytorialne NUTS nie częściej niż raz na trzy lata.

Można zatem oczekiwać, że kolejna rewizja nastąpi w roku 2019 (rewizja NUTS 2019).

Wnioskodawcą rewizji podziału statystycznego może być tylko państwo członkowskie, stąd w Polsce taki wniosek może przygotować jedynie minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego. Zarządy województw, w których wskazana jest takowa rewizja mogą zatem zwrócić się do tegoż ministra o złożenie wniosku do EUROSTAT-u o dokonanie korekt w obecnym podziale terytorialnym, w tym o wyodrębnienie nowych jednostek terytorialnych poziomu NUTS 2.

Rewizja statystycznego podziału terytorialnego

Wykonywanie zadań związanych z rozwojem regionalnym na obszarze województwa należy do samorządu województwa. Organy tegoż samorządu prowadzą politykę rozwoju województwa w oparciu m.in. o strategię jego długofalowego rozwoju. **Wspieranie tegoż rozwoju możliwe jest także na podstawie inicjatyw samorządu województwa, a przykładem takowej może być chociażby wnioskowanie do właściwego ministra o złożenie wniosku do EUROSTAT-u o dokonanie rewizji obecnego podziału terytorialnego, w tym o wyodrębnienie nowych jednostek terytorialnych poziomu NUTS 2.**

Rewizja statystycznego podziału terytorialnego

Możliwości jednak wpływu rewizji NUTS 2019 na zmianę przestrzennej alokacji finansowego wsparcia w ramach unijnej polityki spójności w okresie post 2020 są niewielkie. Należy bowiem wyraźnie zaznaczyć, że podział tych środków nie będzie uwzględniał ewentualnych zmian statystycznego podziału terytorialnego, gdyż zostanie dokonany na podstawie danych z lat 2016-2018 według obowiązującego układu jednostek szczebla NUTS 2.

Rewizja statystycznego podziału terytorialnego

Wedle zaś przyjmowanego przez EUROSTAT harmonogramu prac w roku 2020 prowadzone będą konsultacje i uzgodnienia związane z rewizją podziału terytorialnego, a zmieniony układ tegoż podziału mógłby wejść w życie z początkiem 2021 roku.

Niemniej jednak pojawienie się nowych jednostek terytorialnych w trakcie trwania przyszłego okresu programowania może wpłynąć na zmianę zasad przestrzennej alokacji finansowego wsparcia w ramach unijnej polityki spójności.

Zmiany te mogą się z pewnością przyczynić do wyraźnego wzrostu rozmiarów finansowego wsparcia zwłaszcza dla peryferyjnych oraz zmarginalizowanych społecznie i gospodarczo regionów.

DZIEKUJĘ BARDZO ZA UWAGĘ ☺

www.obrebalski.pl